

Ondskap, klokskap, forståelse og forklaringer

Aino Lundberg

Virksomhetsleder A-Senteret Kirkens Bymisjon

Blikket på diagnoser og juss er det enkleste ved Breiviksaken. Vi bør snakke mer om og med sinte unge menn, og om hvilket debattklima vi vil ha.

AGGRESJON: Dette samfunnets sanne demokratiske natur må finne måter å bedrive dialog på som gjør at færre sinte unge menn opplever seg satt på siden, mener Aino Lundberg.

Foto: YAY Micro

DEBATT: 22. JULI

Arne Klyve og Torgeir M. Hillestad har siden årsskiftet diskutert terrorangrepene 22. juli. I juliutgaven skrev også Bjørn Stærk, Kristian Bjørkelo og Øyvind Strømmen bidrag i debatten. I denne utgaven melder Aino Lundberg seg på.

Etter å ha lest Arne Klyves innlegg om sinte unge menn, og Torgeir M. Hillestads tilsvarende, er det fristende å valse inn i debatten på andres banehalvdel, og spørre: Er det rart det blir krig og fiendskap i verden? Arne Klyve ønsker å si noe relevant om samfunnet, om konteksten rundt handlingene 22. juli. Det gleder en samfunnsviter og leder med mange års erfaring innenfor rusbehandling. Blikket på diagnoser og juss er det enkleste ved denne saken. Det tar retten seg av. Det er andre sider ved saken som også er verdt å snakke om. Jeg vil forsøke å forstå litt av debatten mellom Klyve og Hillestad. Videre ønsker jeg å kaste litt mer lys over sinte unge menn og utenforskap. Jeg vil prøve meg på noen ansatser til handlingsmuligheter.

Dialogvegring

Debatten trenger muligens en diagnose, hva med «dialogvegring»? Jeg sikter særlig til Hillestads innlegg, hans skråsikkerhet og den manglende viljen til å ta inn over seg noe av det Klyve skriver. Klyve på sin side fastholder sine temaer, men prøver å komme i dialog. Det ville vært spennende å høre Hillestads grunner for å bli så provosert som han virker. Er han faglig indignert? Er det Klyves politiske ståsted som provoserer? Sett utenfra kunne de to med fordel diskutere hva de diskuterer. For meg ser det aller mest ut som om Klyve vil «forstå bredere», mens Hillestad vil «forklare og løse». Uansett hva Hillestad sier om Klyve, så er de begge ideologibaserte. Og hvem er ikke det?

Når fellesskap blir lukkede i all sin åpenhet, vil mange føle seg utenfor

Maskulinitetskrise

Hvem er de sinte unge mennene? Min kunnskap om dem er i hovedsak teoretisk. Da Nils Christie skrev sin bok «Hvor tett et samfunn?» i 1982, var temaet aktuelt. Han snakker om de unge mennene, de som kommer fra arbeiderklassen, fra østkanten, fra hjem med vanskeligheter, de som taper på skolen osv. Det ligner på dem Arne Klyve skriver om i boken «Sinte unge menn» fra 2009. Han skriver også om en dimensjon Nils Christie ikke så mye berører: anerkjennelse. Alle trenger anerkjennelse for å høre til, for å fungere, for å ha det bra. Når det er tvil om den tradisjonelle maskuliniteten (snekker, kroppsarbeider), når den konkurreres ut, da blir det ikke så lett være gutt – det oppstår identitetsutfordringer – hvem skal jeg da være? De som da i tillegg ikke gjør det godt på skolen, de kan ramle ut i det Klyve kaller «villfarene maskulinitet». Fraværet av fedre i klassiske «mannsyrker» bidrar ifølge Klyve til en form for maskulinitetskrise. Den lar seg ikke løse ved å gjøre som vi gjør i Norge: å gjøre videregående skole til «allemannsskole» og dermed senke nivået for å få alle igjennom. Resultat: De flinke turer igjennom, mens de som ikke synes det er så greit, de faller igjennom, uansett.

Tenk om Årvoll-leiren hadde blitt satt fyr på. Hvordan ville vår samfunnsdebatt sett ut dagen etter? Når så mange av oss har vært så sinte? Roser og regnbuer? Jeg tviler

Nå står jeg i fare for å gjøre det samme som også Klyve gjør: forenkle debatten. Jeg tror ikke at dagens sinte unge menn bare er underutdanna og skriker etter en karriere med «maskin og mekk». Vi ser dem kanskje heller i form av en Harald Eia og hans prosjekt «Hjernevask», eller som blogger Bjørn Stærk, som også har deltatt i debatten her i Tidsskriftet. Klyve står i fare for å gjøre dem han gjerne vil forstå og belyse, til mindre oppgående enn de er. Når man bruker sosiale medier eller leser leserinnlegg i nettavisene, så ser man mange sinte stemmer. Marte Michelet skriver i Dagbladet den 4. august om likhetene i tankegods mellom «muslimhatere » og «kvinnehater». Hun viser frem en nettverden hvor sinte unge menn danner samfunn for aktivt å hate kvinner og det femininiserte samfunnet. I et åpent samfunn ønsker vi liten grad av sensur. Det er mye bra ved dette. Og mange av oss kommer til å fortsette å bruke argumenter mot antifeminisme og muslim- eller fremmedhat. Men argumenter er ikke nok – vi må forstå den andres posisjon.

Roser, sinne og selvgodhet

I vårt strev etter å forstå og falle til ro etter terrorhandlingene har vi på en merkelig måte blitt nasjonalistiske og selvgede. Flaggene som veiver, og plakatene med budskapet «I love Oslo», er uttrykk som har fått stor plass det siste året. Rosetogene og regnbuesamlingen er folkelige gode initiativer, men hvem har de ekskludert? Når fellesskap blir lukkede i all sin åpenhet, vil mange føle seg utenfor. Dette samfunnets sanne demokratiske natur må finne måter å bedrive dialog på som gjør at færre sinte unge menn opplever seg satt på siden. Vi må ha flere handlingsmuligheter for å skape fellesskap. Hvor kan vi finne og skape handlingsrom?

Nettdebatter er kanskje en mulig arena? Jeg sjekket facebook den dagen håndballkvinnene vant OL-gull. Statsminister Jens gratulerte på vegne av hele Norge. Lesertrådene som fulgte, var fra kjempesinte folk som skulle ha seg frabedt å bli inkludert i håndballjubelen, eller de raste mot Jens («Ja nå bryr du deg, men landet for øvrig går til helvete»). Jeg mener at flere fagfolk, flere psykologer og flere politikere bør studere leserinnleggene. Ikke for å argumentere, men for å spørre folk hvor de har «fakta» fra, og gjerne dele erfaringer som er annerledes. Når man får besøk av sinte pasienter på kontoret, da kan man drive med terapi og mentalisering, men kan det være i psykologers interesse å søke å snakke med folk på nett? Ikke bare på rene og pene hjemmesider hvor de motiverte kan ta kontakt, men som aktive debattanter og samtalepartnere ute på veven?

Provoserende romfolk

Som så mange ganger før i historien foretar romfolket en «latcho drom» (det betyr «god reise» på romani), og ankommer akkurat i tide til å fremprovosere våre sanne ansikter. Da greier selv ikke de mest politisk korrekte blant oss å holde kjeft. Nok er nok. Ut med pakket! De skal være mellom 150 og 200 personer, likevel vekker de, interessant nok, så mye raseri og hat. De kommer som veldig egnede syndebukker etter et år hvor offentlig majoritet har sagt «peace and love to all», og plutselig snur vi. Tankeeksperiment: Hva om noen lot seg inspirere av alle leserinnleggene om at «de er rotter, spreng dem i lufta, send dem ut med luftbåter og la dem synke på havet». Tenk om Årvoll-leiren hadde blitt satt fyr på. Hvordan ville vår samfunnsdebatt sett ut dagen etter, når så mange av oss har vært så sinte? Roser og regnbuer? Jeg tviler.